

AZ ISTENKÉPRŐL

Az istenképről szeretnék elmélkedni.

Egy rövid regényrészlettel kezdem. A regény egyik főszereplője egy nő, aki kislány korában egy Jehova tanúi-szerű szektában nevelkedett, amit úgy élt meg, hogy az ottani elvárások, vallási szokások, a beléégetett istenkép megnyomorította őt. Gyűlölte azt az Istent. Később, már felnőtt korában egyszer csak ráébred, hogy az előzmények ellenére mégiscsak hisz Istenben.

"De ez nem az ő Istenük. Az én Istenem. Olyasmi, amit én úgy szereztem meg, hogy feláldoztam a saját életemet, lefaragták a húsomat, lenyúzták a bőrömet, kiszívták a véretem, letépték a körmeimet, megfosztottak az időmtől, a reményeimtől, az emlékeimtől. Nem olyan Isten, aki alakkal rendelkezne. Fehér ruhát se hord, hosszú szakálla sincsen. Ennek az Istennek nincsenek se tanításai, se szent szövegei, se előírásai. Jutalom sincsen, és büntetés sincsen. Semmit nem ad, semmit nem vesz el. Paradicsom sincsen, ahova föl lehet jutni, meg pokol se, ahova le lehet hullani. Isten egyszerűen csak ott van, ha esik, ha fúj."

Egyfajta sajátos istenképet ismerhetünk meg a fenti szövegből.

De mit jelent az, hogy istenkép?

Megkérdeztem a *mesterséges intelligenciát* (telefonra letölthető programot): **Mi az istenkép?**

Íme a válasz:

"Az istenkép az emberek fejében élő elképzelés Istennel kapcsolatban. Ez az elképzelés általában egyfajta metafizikai fogalom, amely az isteni vagy transzcendens létezésről szól, és azzal kapcsolatos, hogy az isten milyen tulajdonságokkal rendelkezik, hogyan érinti a világunkat és az emberiség történelmét. Az istenkép különböző vallások és hitrendszerek szerint változhat, és különböző kulturális kontextusokban más és más formákat ölt."

Amikor Istenről beszélünk, tulajdonképpen a saját istenképünk alapján tesszük azt. Istent, a maga valóságában és teljességében képtelenek vagyunk felfogni. Istent csak elgondolni lehet, elképzelni nem. Ennek ellenére, vagy ezzel együtt, mégis alkotunk egy képet, egy elképzelés-rendszert, mert ilyen az ember, kell valaki vagy valami. Az istenképek igen gyakran ember-szabásúak. Ismert megállapítás, hogy Isten a saját képére és hasonlatosságára alkotta az embert. Így van ez az emberrel is, Istent nagyon is emberinek képzeljük. Személyesnek, beszédesnek, megértőnek, segítőkésznek és gyakran irányíthatónak is tartjuk. Az istenkép legfontosabb funkciója az, hogy közelebb kerülhessünk Istenhez, és ezáltal értelmet és biztonságot találjunk életünkben.

A hasonló istenkép közösséget tud teremteni, összekovácsolja az embereket, és a mi-tudatukat erősíti. Régebben, még a szocialista rendszerben, lényeges szempont volt, hogy ki vallásos. Az ember szívesebben fordult azokhoz, akik vallásosak, mert ők bizonyára jobb emberek. Érdekes, hogy a mai világban inkább a politikai hozzáállás tölti be ezt a funkciót.

Az istenképek közötti eltérés komoly problémák forrásává vált a történelem folyamán. Az inkvizíció intézménye mérhetetlen sok emberi szenvedést és sok ártatlan halálát okozta. A hivatalos istenkép nem elfogadása volt az ok. Attól, hogy hivatalos, egyáltalán nem biztos, hogy közelebb áll a valódi Istenhez, mint egy másfajta istenkép. Több nagy gondolkodó szerint Istennel kapcsolatos állítások nagy valószínűséggel tévesek.

Ezek szerint nem érdemes vitatkozni az istenképeken. A valóságban nem ilyen egyszerű a helyzet, mert nagyon érzékenyek vagyunk saját istenképünkre.

Egy ember elképzelése Istenről nem statikus, idővel változik. Ahogy minden ember változik évei számának növekedésével, úgy változik istenképe is az egyéni és kollektív tapasztalatok alapján. Egyre inkább sajátos lesz, azonban meg kell vizsgálni hogy ez a sajátos istenkép mennyire szolgálja a kommunikációt a többi emberrel és Istennel.

Talán elmondható: ahány ember, annyi istenkép.

Végül néhány kérdés:

- **Az istenképed mennyire és miben befolyásolja életedet?**
- **El tudod-e fogadni más istenképét? Milyet nem tudsz elfogadni?**
- **Fontosnak gondolod-e, hogy legyen egy mindenki számára elfogadható közös istenkép?**

*[Kiss Gábor elmélkedése elhangzott 2023. június 24-én,
a Bokor 6. régiójának lelkigyakorlatán.]*